

Управление на инвазивни
чужди видове (ИЧВ) гръбначни
животни от значение за Европейския
съюз и хуманно отношение
към животните

Trachemys scripta
Червенобуза, жълтобуза и къмбърлендова
водни костенурки

Разпространение

Видът произхожда от Северна Америка. В България става популярен за отглеждане като домашен любимец след 1990 г. В домашни условия животните бързо нарастват и стават по-трудни за гледане, поради което хората ги освобождават в природата. Понастоящем видът се среща в цялата страна, основно във влажни зони в близост до и в урбанизирани територии, от морското равнище до 1200 м н.в.

Основна нормативна уредба

Регламент (ЕС) 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 г. относно предотвратяването и управлението на въвеждането и разпространението на инвазивни чужди видове, Закон за биологичното разнообразие (2002 г.), Закон за ветеринарномедицинската дейност (2006 г.) и Закон за защита на животните (2008 г.).

Съществуващи мерки за управление

Настоящата обобщена информация е взета от *Ръководство за управление на ИЧВ гръбначни животни от значение за ЕС и хуманно отношение към животните* [ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm], където може да се намери по-подробна информация за съществуващите мерки за управление. Преди да се предприеме която и да е от мерките, описани в Ръководството, се препоръчва да се направи пълен преглед на използването на мерките, включително тяхната ефективност, въздействие върху благосъстоянието на животните и странични ефекти, както и да се вземат предвид местните условия, наличните ресурси и капацитет.

Препоръчва се ползвателите на Ръководството да прилагат мярката с най-ниска степен на въздействие върху благосъстоянието на животните според конкретните условия в държавата членка без това да компрометира ефективността на мерките за управление. Мерките за контрол трябва да причиняват най-малко вреди на най-малък брой животни, като се вземат предвид и други фактори, като разходи, нужди, ползи, приложимост и обществени нагласи.

Как е оценена и категоризирана степента на въздействие върху благосъстоянието на животните:

	Общо въздействие върху благосъстоянието на животните (5 области) Оценява хуманното отношение към животните при прилагане на мярката, с изключение на реалното премахване на животното (ако мярката включва премахване)			Начин на премахване Оценява хуманното отношение към животните при прилагане на метода за премахване (ако мярката включва такъв метод)		
Степен на въздействие	Няма въздействие (0)	Слабо – умерено въздействие (1)	Силно – много силно въздействие (2)	Моментална смърт (без страдание) [0]	Смъртта не е моментална (леко – умерено страдание) [1]	Смъртта не е моментална (силно – много силно страдание) [2]

Мярка	Цел	Ефективност и разходи	Степен на въздействие	
			Общо въздействие	Начин на премахване
*Капани тип клетка	Бързо премахване/ премахване/ контрол/ ограничаване	Капаните тип клетка са успешен и широко използван метод при управление на ИЧВ. Необходимостта от чести проверки обаче води до повишаване на разходите и при малък брой уловени животни методът не е икономически ефективен. Този тип капани са приложими за водните костенурки, но е необходима допълнителна информация за тяхната ефективност и разходите, свързани с използването им.	(1)	NA
*Събиране с ръце	Бързо премахване/ премахване/ контрол/ ограничаване	Събирането с ръце се счита за ефективен метод при премахване и контрол на популацията само когато е комбиниран с други методи. Методът включва и унищожаване на яйцата, гнездата и излюпените малки. Костенурките може да се хващат с ръце или с различни улавящи устройства. Премахването може да се осъществи чрез отводняване на водоема, събиране на костенурките с ръце и повторно напълване с вода.	(1)	NA
*Физически риболовни методи, вкл. с мрежи и капани	Бързо премахване/ премахване/ контрол/ ограничаване	Използват се различни риболовни методи, като напр. улов с куки на дълго въже, който може да се прилага с цел контрол на популациите. В Испания, Франция, Португалия и Италия за улавяне на костенурките с цел контрол и премахване успешно се прилагат различни типове капани, като фиксираните мрежи с джоб са особено ефективни в канали и канавки. Друг успешно използван метод са припечните капани. Те се състоят от плаващи заграждения с наклонени страни и повърхност за припичане, под която е закачена мрежа. Използването им в Корсика, Франция, се оказва сравнително ефективно на ограничена и изолирана територия, но не води до цялостно премахване на вида.	(2)	NA
*Регулиране на водните местообитания – пресушаване/ отводняване на стоящи водоеми	Бързо премахване/ премахване/ контрол / ограничаване	Отводняването на засегнати водоеми може да се използва за локално премахване на популациите на водната костенурка. Този метод е успешно използван в Австралия, където редица засегнати водни тела са отводнени, затрупани и заравнени. При рязко отводняване около 75% от костенурките излизат от водоема, поради което е необходимо мястото да се обезопаси с ограда и вкопани капани.	(1) – (2)	[2]

Мярка	Цел	Ефективност и разходи	Степен на въздействие	
			Общо въздействие	Начин на премахване
*Въвеждане на местни хищни видове	Контрол	Мярката може да включва въвеждането на хищни видове във водоеми, от които са изчезнали наскоро, или подсилване на хищническата активност на съществуващи местни хищници. Въпреки че методът е потенциално приложим за целевия вид, необходима е повече информация за неговата ефективност и разходите, свързани с използването му.	(1) – (2)	[0] – [1]
*Физически прегради (бариири)	Ограничаване	Във Франция мярката е използвана успешно за задържане на червенобузата костенурка в изследваните водоеми по време на 4-годишен проект. Преградите обаче са временни, поради което дългосрочният ефект (продължителността на живот на костенурките е до 40 години) не е ясен и би зависил от редовната поддръжка на съоръженията. Сравнително високата цена на изграждане и поддържане на преградите прави методът подходящ само за малки и специфични зони.	(0) – (1)	NA
*Животни Юда	Не е известна	Мярката се основава на използването на животни Юда – маркирани индивиди за намиране на себеподобни при видове, които живеят на групи. Методът е икономически ефективен при много ниска численост на целевата популация. Когато останат само няколко индивида от популацията, която трябва да бъде премахната, животните Юда са единственият начин те да бъдат намерени. Въпреки че методът е потенциално приложим при водните костенурки необходима е повече информация за неговата ефективност и разходите, свързани с използването му.	(1)	NA

Мерки за премахване след улавяне

Мярка	Степен на въздействие	
	Общо въздействие	Начин на премахване
*Замразяване	(1)	[0] – [2]
*Евтаназия с инжекция	(0) – (1)	[0] – [1]
*Отглеждане на затворено	(1)	NA
*Хирургична стерилизация	(1)	NA

* – Прилагането на мярката е предмет на ограничения съгласно законодателството в България

NA – Не е приложимо

Дата: 28.09.2022 г.

ИЗТОЧНИЦИ

Ръководството за управление на ИЧВ гръбначни животни от значение за ЕС и хуманно отношение към животните може да бъде намерено на страницата на ЕС за ИЧВ [ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm]

Photo credit: *Trachemys scripta* Червенобузата костенурка © Shelia Sund CC BY 2.0

Заявление за освобождаване от отговорност: Настоящият документ е изготвен от IUCN в рамките на договор No. 07.027746/2019/812504/SER/ENV.D.2. "Идентифициране, оценка, споделяне и разпространяване на добри практики за хуманно управление на инвазивни чужди видове". Изложената информация и становища в този документ е възможно да не са изчерпателни и не е задължително да отразяват официалното становище на Европейската комисия (ЕК), IUCN, APHA, Eurogroup for Animals, EAZA, Newcastle University и EARS. Европейската комисия не гарантира точността на данните, включени в този документ. Нито ЕК, нито IUCN или някое лице, действащо от името на ЕК или IUCN, включително самите автори или участници в съставянето на документа, не носят отговорност за възможното използване на информацията, съдържаща се в него. Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Обратна връзка: Ще сме благодарни за всички изпратени коментари, които биха могли да помогнат за подобряване на настоящия документ. Моля, изпратете Вашите коментари по електронна поща на адрес: ENV-IAS@ec.europa.eu